

ZSMS2.410.01.19

PROGRAM WYCHOWAWCZO – PROFILAKTYCZNY DLA SZKOŁY PODSTAWOWEJ NR 13

Zgodnie z art.26 ustawy z dnia 14 grudnia 2016r. Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017r. poz.59) szkoła podstawowa od 1 września 2017r. realizuje program wychowawczo-profilaktyczny obejmujący:

- 1) treści i działania o charakterze wychowawczym skierowane do uczniów, oraz
- 2) treści i działania o charakterze profilaktycznym dostosowane do potrzeb rozwojowych uczniów, przygotowane w oparciu o przeprowadzoną diagnozę potrzeb i problemów występujących w danej społeczności szkolnej, skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców.

I. Wstęp

Wychowanie to wspieranie dziecka w rozwoju ku pełnej dojrzałości w sferze fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej, które powinno być wzmacniane i uzupełniane przez działania z zakresu profilaktyki.

Nie ma wychowania bez wartości. Zatem chcemy, aby nasz program wychowawczo-profilaktyczny kierunek działań zmierzających ku wartościom poprzez zharmonizowane i zintegrowane działania nauczycieli, rodziców i uczniów, a także organizacji i instytucji funkcjonujących w środowisku szkolnym i lokalnym. Każdy bowiem, kto uczestniczy w życiu szkoły, jest wychowawcą i każdy wpływa na zachowanie, sposób myślenia i obyczaje uczniów, którzy są głównym podmiotem edukacji. Oczywiście to rodzice „posiadają pierwotne i największe prawa wychowawcze w stosunku do swoich dzieci”. Chcemy dążyć do tego, by nasza działalność wychowawczo -profilaktyczna była zgodna z ich wolą. Poszanowanie pozytywnych wartości wyniesionych przez ucznia z domu rodzinnego będzie podstawą w pracy wychowawczej.

Nie ma też wychowania bez wymagań. One otwierają nowe perspektywy, uczą jak sprostać wyzwaniom, jak nie ulegać trudnościom, jak urzeczywistniać małe i wielkie cele. Pragniemy to uświadomić naszym uczniom, by podążali dalej w poszukiwaniu prawdy, dobra i piękna. Naszą pracą wychowawczą chcemy pokazać, jak żyć wspólnie z innymi ludźmi i „być dla drugich”.

Misja szkoły

1. Dążymy do wychowania ucznia mającego świadomość, że jest człowiekiem społeczności szkolnej.
2. Uczymy kochać, szanować i żyć kulturą i tradycją narodu polskiego, jednocześnie wychowujemy w poszanowaniu kultur i wartości innych narodów.
3. Wychowujemy ucznia świadomego i odpowiedzialnego, posiadającego wiedzę i umiejętności konieczne do przyszłego funkcjonowania we współczesnym świecie.
4. Zwracamy szczególną uwagę na rozwój fizyczny, psychiczny i duchowy naszych uczniów.
5. Propagujemy wśród uczniów zdrowy styl życia.
6. Dbamy o bezpieczeństwo uczniów.

Wizja szkoły

Nasza szkoła jest nowoczesną, przyjazną placówką, przygotowującą uczniów do kontynuowania nauki na kolejnym etapie edukacyjnym. Program wychowawczo-profilaktyczny szkoły ukierunkowany jest na ucznia, jego potrzeby. Jego realizacja ma

umożliwić uczniowi wszechstronny rozwój. Uczniowie naszej szkoły wyrosną na ludzi mających poczucie własnej wartości i odpowiedzialności ze własne zachowanie. Wykorzystujemy najnowsze zdobycze techniki informacyjnej i informatycznej, stosujemy nowoczesne metody nauczania i wychowania aby uczeń mógł rozwijać swoje zainteresowania, umiejętności, zdolności i pasje. W pracy z uczniem nauczyciel podejmuje twórcze działania, które pozwolą realizować misję szkoły. Nasi uczniowie będą świadomi nierozzerwalnego współistnienia ze środowiskiem przyrodniczym, świadomi własnego pochodzenia, dumni z bycia Polakami, Europejczykami i członkami swojej "małej ojczyzny". Będą szanować kulturę i tradycję. Szczególnie dbamy o rozwój fizyczny psychiczny i duchowy uczniów, aby w przyszłości propagowali zdrowy styl życia i potrafili dokonywać słuszych wyborów.

Profil absolwenta

Podejmując działania wychowawcze, mamy, oczywiście, wyobrażenie tego, jaki będzie uczeń kończący naszą szkołę. Szeroko aspektowe podejście do wychowania pozwala nam zaś stworzyć swoisty profil absolwenta – ucznia wyposażonego w zbiór oczekiwanych przez nas cech i kompetencji.

Absolwent Szkoły Podstawowej nr 13 w Poznaniu to świadoma swojej wartości młoda osoba, nastawiona na dalszy rozwój, otwarta, kreatywna i przedsiębiorcza. To nie gotowy wynik procesu wychowania, ale wartościowy człowiek gotowy rozwijać sam siebie i być przykładem dla innych. Traktujący indywidualną wartość nie tylko jako zbiór cech jednostkowych, ale też jako umiejętność działania w grupie, pracy na rzecz innych i budowania relacji społecznych.

Jest odpowiedzialny za własne postępowanie, świadomy zagrożeń współczesnego świata, przygotowany do egzystowania w nim, a równocześnie mający pozytywny wpływ na otoczenie. Cechuje go samodzielność, pewność siebie, kreatywność, jest przy tym uczciwy, postępuje etycznie i kieruje się wartościami. To młody człowiek świadomy własnej godności i szanujący godność innych, solidarny, tolerancyjny i empatyczny. Posiada własne zdanie, ale nie jest pozbawiony umiejętności autorefleksji i krytycznego myślenia. Potrafi spojrzeć na świat wielowymiarowo, słuchać opinii innych, a przy rozwiązywaniu problemów nastawiony jest na dialog. Cechuje go takt i kultura osobista, posługuje się kulturalnym językiem, będąc świadomym tego, że jest on nośnikiem wartości i narzędziem budowania właściwych relacji społecznych. Absolwent ma również poszanowanie dla tradycji, historii i rodzimej kultury. To patriota rozumiejący wartość kultury, aktywny i zaangażowany uczestnik życia społecznego.

Dla absolwenta naszej szkoły bardzo ważne jest również prowadzenie zdrowego trybu życia. Dostrzega on wartość aktywności fizycznej i sportu, dba o zdrowie, unika zagrożeń związanych z uzależnieniami. Potrafi traktować sport jako życiową pasję a nawet styl życia, dostrzega wpisane weń wartości społeczne i psychologiczne.

Uczeń kończący naszą szkołę to młody człowiek wyposażony w określone kompetencje, ale wciąż nastwiony poznawczo. Odkrył własne pasje i predyspozycje, świadomy jest swoich mocnych oraz słabych stron, ale wciąż pozostaje gotowym do dalszej pracy i poszukiwań. Ceni sobie wiedzę i dostrzega wartość w uczeniu się. Dzięki podjętym przez nas działaniom dydaktyczno-wychowawczym wiele już o sobie i świecie wie i wciąż jest tego świata ciekawy.

II. Główne cele wychowawcze i profilaktyczne.

Najogólniej cele naszego programu można określić następująco: Chcemy działać tak, aby wychowankowie

- dokonując wolnego wyboru wybierali właściwe wartości
- byli zdolni do samooceny w aspekcie urzeczywistniania wartości

- rozumieli istotę i rolę wartości w życiu osobistym i społecznym
- postępowali w sposób rozumny, wolny i społeczny.
- wykształcili umiejętności i zachowania umożliwiające zdrowy tryb życia
- byli świadomi różnego rodzaju zagrożeń i uzależnień
- mieli zapewnioną pomoc terapeutyczną.

Wartości, ku którym dążymy, można przyporządkować trzem obszarom wychowania:

Kim jestem ? – dziecko jako jednostka (m.in. godność, samoświadomość, rozumność, wolność, dobro, kreatywność, samokształcenie, odwaga, zdrowy styl życia)

Ja i inni – dziecko w grupie (m.in. otwartość, tolerancja, solidarność, odpowiedzialność, sprawiedliwość, prawda, współpraca, zdolność do przeciwdziałania przemocy, mediacja, sprawna komunikacja)

Świat wokół nas – dziecko w środowisku przyrodniczym i w kulturze (m.in. szacunek dla przyrody i zrównoważony rozwój cywilizacyjny, postawa obywatelska, tożsamość narodowa i przywiązanie do tradycji narodowej, pamięć historii, uczestnictwo w kulturze, bezpieczeństwo w przestrzeni cyfrowej)

III. Portret wychowawcy

Określając sferę wychowawczą szkoły, nie sposób przecenić w całym procesie rolę wychowawcy. **Przyjmujemy, że wychowawcą w szkole jest każdy**, kto w danej chwili na jej terenie przebywa. Dotyczy to nauczycieli, pracowników administracyjnych, ale również rodziców i opiekunów, gdyż ich zachowanie też jest wzorem.

Równocześnie w proces wychowania w Szkole Podstawowej nr 13 w Poznaniu wpisany jest swoisty ideał wychowawcy – kogoś, kto umie przyjąć perspektywę ucznia, zrozumieć jego decyzje, a równocześnie potrafi obiektywnie ocenić jego zachowanie, postawę i postępowanie, samemu pozostając wzorem i potrafiąc wskazać wzorce postępowania, pomóc w wartościowaniu rzeczy i zjawisk.

Wychowawca budzi zaufanie u uczniów, szanuje ich podmiotowość, wciąż pogłębia znajomość wychowanków, a ich sytuacja nie jest mu obojętna. To przewodnik, który umie odkrywać pasje i predyspozycje dziecka. Inspiruje, ale też współdziała i jest nastawiony na zrozumienie sytuacji wychowanków, wspiera w trudnych sytuacjach, wyznacza cele i motywuje do rozwoju. Wychowawca to osoba wspomagająca, podpowiadająca rozwiązania i pamiętająca o tym, że sama jest dla młodego człowieka punktem odniesienia i wzorem.

Zadanie wychowawcy definiujemy jako dążenie do uwewnętrznienia ważnych w procesie wychowania wartości, nie jako narzucanie ich w sztuczny sposób. Jako działanie konsekwentne i odnoszące się do przyjętego systemu wartości, nakierowanie na zwiększanie świadomości ucznia przez budowanie odpowiedniej atmosfery refleksji.

IV. Zasady pracy wychowawców klas - godziny do dyspozycji wychowawcy

Zakładamy że podstawowym celem tych zajęć jest:

- integrowanie zespołu klasowego, m.in. poprzez rozwój form propagowanej w szkole samorządności oraz rozwiązywanie bieżących problemów,
- intelektualny rozwój uczniów poprzez wzbogacanie ich wiedzy z różnych dziedzin życia oraz inspirowanie do podejmowania zadań mających na celu poznawanie zjawisk, procesów i problemów,
- modelowanie osobowości ucznia poprzez kształtowanie właściwych postaw wobec

siebie i innych oraz umiejętność analizowania różnorodnych zachowań z uwzględnieniem ich warunków,

- przygotowanie uczniów do życia w świecie dorosłych poprzez ukazywanie różnorodnych aspektów życia społecznego (wraz z jego zagrożeniami) oraz kształcenie umiejętności określania i realizowania zobowiązań wobec społeczności, której jest się członkiem.

Sposób realizacji tak sformułowanych celów winien być wynikiem otwartości Naszej szkoły na problemy środowiska, jeśli znajdują obecnie odbicie w życiu szkoły i w sposób szczególny rzutują na postawy uczniów.

V. Zasady współpracy nauczycieli z rodzicami

Podstawowym celem naszej współpracy z rodzicami jest stworzenie spójnego, przyjaznego systemu wychowawczego, zaspokajającego wszelkie potrzeby związane z wszechstronnym rozwojem osobowości dziecka.

Tworzymy klimat współdziałania oparty na wzajemnym szacunku, odrzuceniu uprzedzeń, szczerości, zaufaniu i partnerstwie.

Cele współpracy:

1. Wspomagamy wychowawczą i opiekuńczą rolę rodziny poprzez:
 - ofertę spotkań dla rodziców na tematy wychowawcze wynikające z wyzwań cywilizacyjnych,
 - stworzenie systemu pomocy psychologiczno – pedagogicznej dla uczniów i rodziców,
 - organizowanie zajęć opiekuńczych
2. Zapewniamy współdecydowanie rodziców o pracy szkoły poprzez:
 - tworzenie klasowych rad rodziców
 - działalność rady szkoły
 - konsultowanie z rodzicami wszelkich działań wychowawczych oraz systematyczne informowanie o przebiegu pracy wychowawczej placówki
 - współtworzenie i opiniowanie przez rodziców dokumentów określających działalność edukacyjną i wychowawczą szkoły (Program Wychowawczy, koncepcja pracy szkoły, regulaminy).
3. Włączamy rodziców do aktywnego udziału w życiu szkoły umożliwiając:
 - współorganizację zajęć wychowawczych, opiekuńczych, dydaktycznych, kulturalnych, sportowych,
 - uczestnictwo w/w działaniach.
4. Systematycznie, rzetelnie i na bieżąco informujemy rodziców o zachowaniu, postępach w nauce i zdobytych umiejętnościach dziecka poprzez:
 - zebrania z rodzicami w formie spotkań integracyjnych (wg harmonogramu)
 - konsultacje indywidualne w formie dyżurów nauczycielskich (wg harmonogramu)
 - spotkania indywidualne z inicjatywy nauczycieli i rodziców z: wychowawcą, nauczycielami, dyrekcją, trenerem, psychologiem, pedagogiem, wychowawcą świetlicy
 - wywiadówki podsumowujące pracę w semestrze (wg harmonogramu)
 - kontakt listowny – wysyłka ze szkoły za potwierdzeniem odbioru
 - dziennik elektroniczny
 - sms, e-mail, telefoniczne rozmowy
 - prezentacja na zewnątrz osiągnięć uczniów – wystawy, pokazy, „drzwi otwarte”, happeningi, przedstawienia, informacje w mediach społecznościowych (strona www, Facebook).

VI. Ewaluacja programu

Przebieg pracy wychowawczo - profilaktycznej i jej efekty poddawane są systematycznej obserwacji

i ocenie. Informacje zwrotne pochodzące od uczniów, rodziców i nauczycieli służą doskonaleniu pracy i stanowią podstawę do planowania zamierzeń wychowawczych w kolejnym roku szkolnym.

1. Cel ogólny ewaluacji:

Podniesienie efektywności pracy szkoły.

2. Cel szczegółowy:

Sprawdzenie funkcjonowania Programu Profilaktyki w praktyce szkolnej oraz jego modyfikacja i wyeliminowanie dostrzeżonych braków.

Obiekt ewaluacji	Pytania kluczowe	Kryteria ewaluacji	Metody	Próba	Monitorowanie	Raport
Funkcjonowanie programu profilaktyki	<p><u>Czy program</u> profilaktyki uwzględnia przepisy prawa oświatowego?</p> <p><u>Jaka jest znajomość</u> programu profilaktyki wśród uczniów, nauczycieli i rodziców?</p> <p><u>Czy główne założenia</u> programu są akceptowane przez wszystkich zainteresowanych: uczniów, nauczycieli i rodziców?</p> <p><u>W jaki sposób są</u> realizowane założone w programie cele?</p> <p><u>W jaki sposób</u> program wpływa na rozwój ucznia w sferze psychofizycznej i aksjologicznej?</p>	<p><u>Zgodność z</u> obowiązującymi przepisami.</p> <p><u>Znajomość</u> programu profilaktyki</p> <p><u>Akceptacja</u> założeń.</p> <p><u>Realizacja</u> założonych w programie celów.</p> <p><u>Adekwatność</u> założeń programu do potrzeb i oczekiwań.</p>	<p>Wywiad</p> <p>Obserwacja zajęć</p> <p>Analiza dokumentów</p> <p>Studium przypadku</p>	<p>Wszyscy uczniowie, uczestnicy programu.</p>	<p>Dane gromadzi Komisja ds. Profilaktyki.</p>	<p>Pisemny do wiadomości rady pedagogicznej, rady rodziców w oraz samorządu szkolnego.</p>

VII. Wszelkie zasady postępowania w przypadku wystąpienia nagłych wypadków i sytuacji kryzysowych w szkole regulują osobne procedury.

Projekt programu przyjęty uchwałą rady pedagogicznej z dnia 26 września 2017 roku

Program uchwalony przez Radę Szkoły dnia 27 września 2017 roku

Załącznik nr 1

Treści wychowawczo-profilaktyczne w klasach I – III

OBSZAR	ZADANIA I - III
Zdrowie – edukacja zdrowotna	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kształtowanie umiejętności rozpoznawania, nazywania i kontrolowania emocji; ▪ nabywanie kompetencji w radzeniu sobie w trudnych, stresujących sytuacjach; ▪ kształtowanie i wzmacnianie poczucia własnej wartości, budowanie poczucia empatii i zaufania (do siebie i innych); ▪ rozwijanie umiejętności radzenia sobie z sytuacjami niebezpiecznymi zagrażającymi bezpieczeństwu i zdrowiu; ▪ zapoznanie z zasadami zdrowego stylu życia: odżywiania się, higieny osobistej, aktywności fizycznej i odpoczynku, itp.;
Relacje – kształtowanie postaw społecznych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zintegrowanie zespołu klasowego; ▪ kształtowanie podstawowych umiejętności komunikacyjnych; ▪ kształtowanie umiejętności przestrzegania obowiązujących reguł; ▪ kształtowanie umiejętności nawiązywania i podtrzymywania relacji z rówieśnikami, rozpoznawania ich potrzeb, zgodnej współpracy z innymi; ▪ zapoznanie z podstawowymi prawami i obowiązkami wynikającymi z roli ucznia jako członka szkolnej społeczności; ▪ rozwijanie empatii, umiejętności podejmowania działań mających na celu pomoc słabszym i potrzebującym; ▪ umiejętności rozwiązywania konfliktów i sporów; ▪ przeciwdziałanie przejawom agresji słownej i fizycznej;
Bezpieczeństwo – profilaktyka zachowań ryzykownych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zapoznanie z podstawowymi zasadami bezpieczeństwa w różnych sytuacjach życiowych, kształtowanie właściwego zachowania się w sytuacji zagrożenia życia i zdrowia oraz sytuacjach nadzwyczajnych; ▪ kształtowanie umiejętności bezpiecznego i odpowiedzialnego korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych, ▪ uświadamianie zagrożeń występujących w cyberprzestrzeni (zjawisko cyberprzemocy, oszustwa internetowe, bezpieczeństwo danych osobowych, nadużycia wobec dzieci), ▪ kształtowanie świadomości negatywnego wpływu nadmiernego używania komputera na zdrowie i kontakty społeczne.

Treści wychowawczo-profilaktyczne w klasach IV-VIII

OBSZARY	ZADANIA
	<i>Klasa IV</i>
Zdrowie – edukacja zdrowotna	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nabycie podstawowej wiedzy na temat stresu i sposobów radzenia sobie z nim, ▪ inspirowanie uczniów do myślenia o własnej motywacji do działania, ▪ nabywanie umiejętności gromadzenia i porządkowania wiedzy o sobie i kształtowanie pozytywnego obrazu siebie samego, ▪ kształtowanie umiejętności szukania pomocy i radzenia sobie w sytuacjach

	<p>trudnych,</p> <ul style="list-style-type: none">▪ kształtowanie postaw prozdrowotnych poprzez promowanie aktywnego i zdrowego stylu życia;
	<p style="text-align: center;"><i>Klasa V</i></p>
	<ul style="list-style-type: none">▪ zachęcanie uczniów do pracy nad własną motywacją oraz analizą czynników, które ich demotywią,▪ kształtowanie umiejętności podejmowania i realizacji zachowań prozdrowotnych,▪ prezentowanie sposobów pokonywania własnych słabości oraz akceptowania ograniczeń i niedoskonałości,▪ kształtowanie postaw prozdrowotnych poprzez promowanie aktywnego i zdrowego stylu życia;
	<p style="text-align: center;"><i>Klasa VI</i></p>
	<ul style="list-style-type: none">▪ kształtowanie umiejętności rozpoznawania własnych cech osobowości,▪ kształtowanie konstruktywnego obrazu własnej osoby, np. świadomości mocnych i słabych stron,▪ rozwijanie właściwej postawy wobec zdrowia i życia jako najważniejszych wartości,▪ doskonalenie i wzmacnianie zdrowia fizycznego i psychicznego, rozwijanie zdolności radzenia sobie z trudnymi emocjami, stresem oraz problemami wieku dojrzewania,▪ wzmacnianie postaw prozdrowotnych poprzez promowanie aktywnego i zdrowego stylu życia;
	<p style="text-align: center;"><i>Klasa VII</i></p>
	<ul style="list-style-type: none">▪ kształtowanie postawy proaktywnej, w której uczeń przejmuje inicjatywę, ale też odpowiedzialności za swoje działania, decyzje,▪ kształtowanie umiejętności świadomego wyznaczania sobie konkretnych celów,▪ rozwijanie umiejętności hierarchizacji zadań,▪ podnoszenie poczucia własnej wartości poprzez określanie osobistego potencjału,▪ kształtowanie świadomości własnego ciała z uwzględnieniem zmian fizycznych i psychicznych w okresie dojrzewania,▪ wzmacnianie postaw prozdrowotnych poprzez promowanie aktywnego i zdrowego stylu życia;
	<p style="text-align: center;"><i>Klasa VIII</i></p>
	<ul style="list-style-type: none">▪ kształtowanie u uczniów samoświadomości i kreatywności,▪ kształtowanie umiejętności wyznaczania sobie celów krótko- i długoterminowych,▪ rozwijanie umiejętności oceny własnych możliwości,▪ kształtowanie świadomości dotyczącej wykorzystania ruchu w życiu człowieka jako skutecznego sposobu dbania o zdrowie psychiczne,▪ rozwijanie zdolności radzenia sobie z emocjami, frustracjami, niepowodzeniami i stresem jako warunku osiągnięcia równowagi

	<p>psychicznej,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wzmocnienie postaw prozdrowotnych poprzez promowanie aktywnego i zdrowego stylu życia;
Relacje - kształtowanie postaw społecznych	<i>Klasa IV</i>
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kształtowanie umiejętności właściwej komunikacji, stanowiącej podstawę współdziałania, ▪ kształtowanie umiejętności asertywnego wyrażania własnych potrzeb, ▪ rozwijanie wrażliwości na potrzeby i trudności innych ludzi, ▪ kształtowanie postawy szacunku i zrozumienia wobec innych osób, ▪ rozwijanie zdolności do inicjowania i podtrzymywania znaczących głębszych relacji, ▪ budowanie atmosfery wzajemnego szacunku w społeczności szkolnej;
	<i>Klasa V</i>
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozwijanie umiejętności współpracy w grupie, ▪ zachęcanie do działania na rzecz innych osób w celu poprawy ich sytuacji (wolontariat), ▪ rozwijanie poczucia przynależności do grupy (samorząd uczniowski, klub, drużyna), ▪ kształtowanie otwartości na doświadczenia innych ludzi, sposobów rozumienia i rozwiązywania problemów, ▪ rozwijanie świadomości dotyczącej roli osób znaczących i autorytetów;
	<i>Klasa VI</i>
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kształtowanie umiejętności współpracy w dążeniu do osiągnięcia celu, ▪ uwrażliwianie na potrzeby innych poprzez rozpowszechnianie idei działania na rzecz innych (wolontariat), ▪ rozwijanie umiejętności komunikacyjnych: wyrażanie własnych opinii, przekonań i poglądów, ▪ kształtowanie asertywnych postaw poprzez rozwijanie umiejętności odmawiania i komunikowania własnych potrzeb, ▪ rozwijanie świadomości roli i wartości rodziny w życiu człowieka;
	<i>Klasa VII</i>
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kształtowanie umiejętności budowania i utrzymywania satysfakcjonujących relacji z innymi oraz współpracy w grupie, ▪ kształtowanie umiejętności szukania inspiracji, rozwijanie własnej kreatywności, ▪ rozwijanie odpowiedzialności za siebie i innych (wolontariat), ▪ rozwijanie postaw asertywnych;
<i>Klasa VIII</i>	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozwijanie umiejętności rozwiązywania konfliktów i szukania konstruktywnych rozwiązań, ▪ rozwijanie umiejętności współpracy w grupie i korzyści z niej wypływających, ▪ rozwijanie swoich zainteresowań i pasji oraz potrzeby samodoskonalenia się; 	
Kultura - wartości, normy	<i>Klasa IV</i>
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kształtowanie pozytywnego stosunku do nauki i uczenia się, ▪ kształtowanie potrzeby uczestnictwa w kulturze, ▪ uświadomienie znaczenia zainteresowań w życiu człowieka,

<p>i wzory zachowań</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizowanie kół zainteresowań i zajęć rozwijających uzdolnienia, ▪ dostarczanie wiedzy na temat praw i obowiązków dziecka, ▪ rozwijanie postawy tolerancji i szacunku wobec innych ludzi, otwartości na różnorodność pod względem kultury, zwyczajów, wyznania i poglądów; <p style="text-align: center;"><i>Klasa V</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rozwijanie zainteresowań i pasji uczniów, ▪ rozwijanie umiejętności wyrażania własnych emocji, ▪ organizowanie kół zainteresowań i zajęć rozwijających uzdolnienia, ▪ dostarczanie wiedzy na temat praw i obowiązków dziecka, ▪ rozwijanie postawy tolerancji i szacunku wobec innych ludzi; <p style="text-align: center;"><i>Klasa VI</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rozwój zainteresowań, poszerzenie autonomii i samodzielności, ▪ rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia wobec wpływów rówieśników i mediów na zachowanie, ▪ dostarczanie wiedzy na temat praw i obowiązków dziecka, ▪ rozwijanie postawy tolerancji i szacunku wobec innych ludzi; <p style="text-align: center;"><i>Klasa VII</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ popularyzowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego, ▪ rozwijanie pozytywnego stosunku do procesu kształcenia i samokształcenia, zaangażowania w zdobywanie wiedzy i umiejętności, ▪ umacnianie więzi ze społecznością lokalną, ▪ dostarczanie wiedzy na temat praw człowieka i obowiązków ucznia, ▪ rozwijanie postawy tolerancji i szacunku wobec innych ludzi; ▪ rozwijanie umiejętności refleksyjnego przyglądania się sobie i światu, wyrażania swoich przemyśleń, obserwacji; <p style="text-align: center;"><i>Klasa VIII</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zachęcanie i stymulowanie do samorozwoju, poszerzania wiedzy o sobie i otaczających świecie, rozwój zainteresowań; ▪ rozwijanie postawy tolerancji i szacunku wobec innych ludzi, otwartości na różnorodność pod względem kultury, zwyczajów, wyznania i poglądów, ▪ rozwijanie poczucia odpowiedzialności społecznej poprzez podejmowanie działań na rzecz lokalnej społeczności, ▪ dostarczanie wiedzy na temat praw człowieka i obowiązków ucznia;
<p>Bezpieczeństwo - profilaktyka zachowań ryzykownych (problemowych)</p>	<p style="text-align: center;"><i>Klasa IV</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ minimalizowanie agresywnych zachowań poprzez uczenie sposobów rozwiązywania problemów, ▪ budowanie atmosfery otwartości i wyrażania swojego zdania, ▪ uświadamianie zagrożeń wynikających z korzystania z nowoczesnych technologii informacyjnych oraz dbania o własne bezpieczeństwo w sieci, ▪ zwiększanie wiedzy na temat środków uzależniających i zagrożeń z nimi związanych; <p style="text-align: center;"><i>Klasa V</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rozwijanie umiejętności prowadzenia rozmowy w sytuacjach konfliktowych, ▪ rozwijanie umiejętności rozumienia przyczyn własnego postępowania i zachowań innych osób, ▪ rozwijanie poczucia osobistej odpowiedzialności za zdrowie, wybory i zachowania, ▪ uwrażliwienie uczniów na zagrożenia związane z korzystaniem z internetu oraz przekazanie podstawowych zasad bezpieczeństwa, rozpoznawanie

<p>symptomów uzależnienia od komputera i internetu,</p> <ul style="list-style-type: none">▪ pogłębianie wiedzy na temat środków uzależniających i zagrożeń z nimi związanych;
<p style="text-align: center;"><i>Klasa VI</i></p>
<ul style="list-style-type: none">▪ dostarczanie wiedzy na temat osób i instytucji świadczących pomoc w trudnych sytuacjach,▪ budowanie atmosfery wsparcia i zrozumienia w sytuacji problemowej oraz dostarczanie wiedzy mającej na celu zredukowanie lęku,▪ kształtowanie umiejętności radzenia sobie ze stresem,▪ rozwijanie umiejętności radzenia sobie z własnymi negatywnymi emocjami oraz z zachowaniami agresywnymi,▪ dostarczanie wiedzy na temat radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych i możliwych form otrzymania pomocy,▪ rozwijanie świadomości dotyczącej prawa do prywatności, w tym do ochrony danych osobowych oraz ograniczonego zaufania do osób poznanych w sieci,▪ pogłębianie wiedzy na temat środków uzależniających i zagrożeń z nimi związanych oraz zachowań ryzykownych;
<p style="text-align: center;"><i>Klasa VII</i></p>
<ul style="list-style-type: none">▪ rozwijanie postaw opartych na odpowiedzialności za swoje postępowanie i dokonywane wybory,▪ dostarczanie wiedzy z zakresu odpowiedzialności prawnej nieletnich,▪ poszerzanie wiedzy dotyczącej szkodliwości substancji psychoaktywnych, niebezpieczeństw związanych z eksperymentowaniem oraz objawów uzależnienia,▪ dostarczanie wiedzy na temat podejmowania ryzykownych zachowań seksualnych,▪ rozwijanie umiejętności lepszego rozumienia siebie poprzez poszukiwanie i udzielanie odpowiedzi na pytania: Kim jestem? Jakie są moje cele i zadania życiowe?;▪ poszerzenie wiedzy na temat zagrożeń płynących z nadużywania internetu i komputera oraz innych uzależnień behawioralnych,▪ podniesienie poziomu wiedzy na temat cyberprzemocy i bezpiecznego korzystania z sieci, uwrażliwienie na kwestie ochrony prywatności online oraz pojęcia „wizerunku w sieci”.▪ rozwijanie umiejętności reagowania w sytuacjach kryzysowych, niesienia pomocy dotkniętym nimi osobom,▪ rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacji przemocy rówieśniczej oraz możliwości otrzymania pomocy,▪ wspieranie uczniów w rozwijaniu kompetencji miękkich (takich jak: komunikatywność, kreatywność, elastyczność, asertywność, samodzielność, umiejętność pracy w grupie, zarządzanie czasem)
<p style="text-align: center;"><i>Klasa VIII</i></p>
<ul style="list-style-type: none">▪ wspieranie uczniów w rozwijaniu komunikatywności, kreatywności, asertywności, samodzielności, umiejętności pracy w grupie, określania i realizowania celów, określeniu własnych predyspozycji i zainteresowań,▪ wspieranie uczniów w podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych,▪ pogłębianie umiejętności oceny konsekwencji podejmowanych działań dla

	<p>siebie i dla innych oraz szukania alternatywnych rozwiązań problemu,</p> <ul style="list-style-type: none">▪ pogłębianie umiejętności rozwiązywania konfliktów, poprzez wiedzę o technikach negocjacji i mediacji,▪ rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacji przemocy rówieśniczej oraz możliwości otrzymania pomocy,▪ pogłębienie wiedzy na temat prawnych i moralnych skutków posiadania, zażywania i rozprowadzania środków psychoaktywnych oraz jak sposoby radzenia sobie w sytuacjach społecznych wpływają na ryzyko sięgania po substancje psychoaktywne.▪ poszerzanie wiedzy na temat podejmowania ryzykownych zachowań seksualnych, odpowiedzialnych wyborów i możliwości pomocy w trudnych sytuacjach,▪ poszerzenie wiedzy w zakresie bezpiecznego korzystania z sieci i ochrony prywatności,▪ rozwijanie umiejętności weryfikowania wiarygodnych źródeł wiedzy;
--	---

Załącznik nr 2

Treści dotyczące obszarów wychowania i profilaktyki zawarte w podstawach programowych przedmiotów kształcenia ogólnego

Zdrowie - edukacja zdrowotna

Szkoła/przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
Edukacja wczesnoszkolna	<ul style="list-style-type: none"> – dba o higienę oraz estetykę własną i otoczenia; – ma świadomość znaczenia odpowiedniej diety dla utrzymania zdrowia człowieka; – posługuje się numerami telefonów alarmowych, formułuje komunikat wezwanie o pomoc: Policji, Pogotowia Ratunkowego, Straży Pożarnej; – posługuje się danymi osobowymi w kontakcie ze służbami mundurowymi i medycznymi, w sytuacji zagrożenia zdrowia i życia; – reaguje stosownym zachowaniem w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa, zdrowia jego lub innej osoby; – wymienia wartości odżywcze produktów żywnościowych, ma świadomość znaczenia odpowiedniej diety dla utrzymania zdrowia, ogranicza spożywanie posiłków o niskich wartościach odżywczych i niezdrowych, zachowuje umiar w spożywaniu produktów słodzonych, zna konsekwencje zjadania ich w nadmiarze; – przygotowuje posiłki służące utrzymaniu zdrowia; – ubiera się odpowiednio do stanu pogody, poszukuje informacji na temat pogody, wykorzystując np. internet; – ma świadomość, iż nieodpowiedzialne korzystanie z technologii ma wpływ na utratę zdrowia człowieka;
Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> – w sposób odpowiedzialny posługuje się technologią dostosowaną do jego predyspozycji psychofizycznych i zdrowotnych;
Biologia	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje związek pomiędzy własnym postępowaniem a zachowaniem zdrowia oraz rozpoznaje sytuacje wymagające konsultacji lekarskiej; – uzasadnia konieczność ochrony przyrody; – opisuje i prezentuje postawę i zachowania człowieka odpowiedzialnie korzystającego z dóbr przyrody;
Wychowanie fizyczne	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje, jakie znaczenie ma aktywność fizyczna dla zdrowia; – opisuje piramidę żywienia i aktywności fizycznej; – opisuje zasady zdrowego odżywiania; – przestrzega zasad higieny osobistej i czystości odzieży; – przyjmuje prawidłową postawę ciała w różnych sytuacjach; – omawia sposoby postępowania w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia; – wymienia czynniki, które wpływają pozytywnie i negatywnie na zdrowie i samopoczucie oraz wskazuje te, na które może mieć wpływ; – omawia sposoby redukcji nadmiernego stresu i radzenia sobie z nim w sposób konstruktywny; – wymienia przyczyny i skutki otyłości oraz nieuzasadnionego odchudzania się i używania sterydów w celu zwiększenia masy mięśni; – wyjaśnia wymogi higieny wynikające ze zmian zachodzących w

	organizmie w okresie dojrzewania;
WOS	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje przypadki wymagające postaw asertywnych; - podaje przykłady trudnych społecznie sytuacji, w których należy zachować się asertywnie; uzasadnia, że można zachować dystans wobec nieaprobowanych przez siebie zachowań innych ludzi lub przeciwstawić się im; przedstawia różne formy zachowań asertywnych;
Przyroda	<ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie umiejętności właściwego reagowania na niebezpieczeństwa zagrażające życiu i zdrowiu; - doskonalenie umiejętności dbałości o własne ciało, jak i najbliższe otoczenie; - poznawanie siebie, swoich zdolności i rozwijanie zainteresowań sprzyjających motywacji do uczenia się;
Edukacja dla bezpieczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia zależności między zdrowiem fizycznym, psychicznym, emocjonalnym a społecznym; wyjaśnia wpływ stresu na zdrowie; - wymienia zachowania, które sprzyjają zdrowiu (prozdrowotne), zagrażają zdrowiu oraz wskazuje te, które szczególnie często występują wśród nastolatków; odróżnia czynniki środowiskowe i społeczne (korzystne i szkodliwe), na które człowiek może mieć wpływ od takich, na które nie może mieć wpływu; - omawia krótkoterminowe i długoterminowe konsekwencje zachowań sprzyjających (prozdrowotnych) i zagrażających zdrowiu; - dobiera i demonstrowuje umiejętności komunikacji interpersonalnej istotne dla zdrowia i bezpieczeństwa (odmowa, zachowania asertywne, negocjowanie); - wymienia rzetelne źródła informacji o zdrowiu, chorobach, świadczeniach i usługach zdrowotnych; - ocenia własne zachowania związane ze zdrowiem, ustala indywidualny plan działania na rzecz własnego zdrowia; - ustala, co sam może zrobić, aby tworzyć warunki środowiskowe i społeczne, które są korzystne dla zdrowia (ochrona środowiska przyrodniczego, wsparcie społeczne, komunikacja interpersonalna, współpraca osób, instytucji i organizacji na rzecz zdrowia itp.);
Technika	<ul style="list-style-type: none"> - przyjmuje postawy odpowiedzialności za współczesny i przyszły stan środowiska; - kształtuje umiejętności segregowania i wtórnego wykorzystania odpadów znajdujących się w najbliższym otoczeniu;
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> - - radzi sobie w sytuacji konfliktu, presji grupy, stresu;

Relacje - kształtowanie postaw społecznych

Szkoła/przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
Edukacja wczesnoszkolna	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje się z grupą społeczną, do której należy: rodzina, klasa w szkole, drużyna sportowa, społeczność lokalna, naród; respektuje normy - i reguły postępowania w tych grupach; - przyjmuje konsekwencje swojego uczestnictwa w grupie i własnego w niej postępowania w odniesieniu do przyjętych norm i zasad; - współpracuje z uczniami, wymienia się z nimi pomysłami i doświadczeniami, wykorzystując technologie; - dostrzega, że każdy powinien brać odpowiedzialność za swoje wybory;

	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega, że lepiej poznaje siebie, bardziej się rozwija i czerpie szczęście w relacji z innymi osobami niż w samotności; – odkrywa, że współtworzy różne wspólnoty osób, np. rodzinę, klasę, państwo; – ma świadomość, że każdej osobie ludzkiej, także jemu, należy się szacunek, że szacunkiem należy obdarzać także wspólnoty osób - rodzinę, klasę, naród (ojczyznę), w tym wspólnotę religijną - a także symbole tych wspólnot; – szanuje godność każdej osoby ludzkiej oraz swoją, wyraża swoim komunikatem werbalnym i niewerbalnym; – uwzględnia coraz częściej godność i dobro innych osób, podejmując decyzję o działaniu; – wyraża szacunek wobec osób, wspólnot osób oraz ich symboli w sytuacjach codziennych i uroczystych, przejawiając właściwe zachowanie; – wchodzi w relacje z innymi osobami (rówieśnikami, nauczycielami), szanując to, co jest wartością dla nich, i nazywając to, co jest wartością dla niego; – naśladuje i przyjmuje jako własne zachowania dobre na podstawie doświadczeń ze świata realnego oraz przykładów płynących z tekstów literackich, filmów i innych źródeł; – przestrzega zasad obowiązujących we wspólnocie osób, której jest członkiem;
Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> – uczestniczy w zespołowym rozwiązaniu problemu, posługując się technologią taką jak: poczta elektroniczna, forum, wirtualne środowisko kształcenia, dedykowany portal edukacyjny; – identyfikuje i docenia korzyści płynące ze współpracy nad wspólnym rozwiązywaniem problemów; – bierze udział w różnych formach współpracy, jak: programowanie w parach lub w zespole, realizacja projektów, uczestnictwo w zorganizowanej grupie uczących się; projektuje, tworzy i prezentuje efekty wspólnej pracy;
Wychowanie fizyczne	<ul style="list-style-type: none"> – uczestniczy w sportowych rozgrywkach klasowych w roli zawodnika, stosując zasady „czystej gry”: szacunku dla rywala, respektowania przepisów gry, podporządkowania się decyzjom sędziego; potrafi właściwie zachować się w sytuacji zwycięstwa i porażki, podziękować za wspólną grę; – pełni rolę organizatora, sędziego i kibica w ramach szkolnych zawodów sportowych; – wyjaśnia zasady kulturalnego kibicowania; – wyjaśnia, jak należy zachować się w sytuacjach związanych z aktywnością taneczną; – omawia znaczenie dobrych relacji z innymi ludźmi, w tym z rodzicami oraz rówieśnikami tej samej i odmiennej płci; – identyfikuje swoje mocne strony, budując poczucie własnej wartości, planuje sposoby rozwoju oraz ma świadomość słabych stron, nad którymi należy pracować; – wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych; – wykazuje umiejętność adekwatnej samooceny swoich możliwości psychofizycznych; – współpracuje w grupie szanując poglądy i wysiłki innych ludzi, wykazując asertywność i empatię; – motywuje innych do udziału w aktywności fizycznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób o niższej sprawności fizycznej i specjalnych

	potrzebach edukacyjnych (np. osoby niepełnosprawne, osoby starsze);
WOS	<ul style="list-style-type: none"> - współpracuje z innymi - dzieli się zadaniami i wywiązuje się z nich; - wykazuje konieczność współdziałania w życiu społecznym i wyjaśnia istotę samorządności; - uzasadnia, że człowiek jest istotą społeczną; rozumie znaczenie potrzeb społecznych człowieka (kontaktu, przynależności, uznania); - przedstawia zasady komunikowania się; wyjaśnia zasady skutecznej autoprezentacji - kształtowania swojego wizerunku; - wymienia cechy grup społecznych; charakteryzuje grupę koleżeńską i grupę nastawioną na realizację określonego zadania; uzasadnia, że efektywna współpraca przynosi różne korzyści; przedstawia różne formy współpracy w grupie; - rozpoznaje sytuacje wymagające podjęcia decyzji indywidualnej i grupowej; wyjaśnia i stosuje podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji; - rozpoznaje sytuacje wymagające podjęcia decyzji indywidualnej i grupowej; wyjaśnia i stosuje podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji; - przedstawia cele i przykłady działania organizacji społecznych skupiających młodych ludzi w Polsce; wyjaśnia ideę wolontariatu i przedstawia formy działalności wolontariuszy;
Przyroda	<ul style="list-style-type: none"> - zachęcanie do działania na rzecz środowiska lokalnego; - doskonalenie umiejętności w zakresie komunikowania się, współpracy i działania oraz pełnienia roli lidera w zespole;
Biologia	<ul style="list-style-type: none"> - - prezentuje postawę szacunku wobec siebie i wszystkich istot żywych;
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> - zna i stosuje zasady savoir-vivre'u w różnych sytuacjach społecznych; - rozumie zasady komunikacji werbalnej i niewerbalnej i jej znaczenie w relacjach interpersonalnych; przyjmuje odpowiedzialność za manifestowane reakcje, wypowiedziane i pisane słowa; - kształtuje i wyraża postawy asertywne, gdy nie może lub nie powinien czegoś wykonać, stara się odmawiać tak, by nie ranić drugiego; - bierze udział w życiu społecznym przez: wolontariat, stowarzyszenia, grupy nieformalne i aktywność indywidualną; ujawnia wrażliwość na osoby potrzebujące pomocy i zna konkretne sposoby jej udzielania;

Kultura - wartości, normy i wzory zachowań

Szkoła/przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
Klasa I-III	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia swoje postępowanie i innych osób, odnosząc się do poznanych wartości, takich jak: godność, honor, sprawiedliwość, obowiązkowość, odpowiedzialność, przyjaźń, życzliwość, umiar, powściągliwość, pomoc, zadośćuczynienie, przeproszenie, uznanie, uczciwość, wdzięczność oraz inne respektowane przez środowisko szkolne; - szanuje zwyczaje i tradycje różnych grup społecznych i narodów, przedstawia i porównuje zwyczaje ludzi, np. dotyczące świąt w różnych regionach Polski, a także w różnych krajach; - określa, co jest dobre, a co jest złe, w otaczającym go świecie i w świecie poznawanych tekstów oraz podaje uzasadnienie swojego zdania; - odróżnia szczęście od doraźnie odczuwanej przyjemności i poznaje, że dobro jest źródłem szczęścia własnego oraz innych osób; - odkrywa, że wspólnota osób, której jest członkiem, ustanawia swoje

	<p>zasady (normy) i oczekuje ich respektowania;</p>
Język polski	<ul style="list-style-type: none"> – kształtuje umiejętność uczestniczenia w kulturze polskiej i europejskiej, szczególnie w jej wymiarze symbolicznym i aksjologicznym; – rozwija zdolności dostrzegania wartości: prawdy, dobra, piękna, szacunku dla człowieka i kierowania się tymi wartościami; – kształci postawy szacunku dla przeszłości i tradycji literackiej jako podstawy tożsamości narodowej; – rozwija zainteresowania kulturą w środowisku lokalnym i potrzeby uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych; – rozwija szacunek dla wiedzy, wyrabia pasję poznawania świata i zachęca do praktycznego zastosowania zdobytych wiadomości; – rozwija umiejętność samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania; – rozwija umiejętność rzetelnego korzystania ze źródeł wiedzy, w tym stosowania cudzośłowu, przypisów i odsyłaczy, oraz szacunku dla cudzej własności intelektualnej; – kształci nawyki systematycznego uczenia się oraz porządkowania zdobytej wiedzy i jej pogłębiania; – jest zachęcany do rozwijania swoich uzdolnień przez udział w różnych formach poszerzania wiedzy, na przykład w konkursach, olimpiadach przedmiotowych i wykładach, oraz rozwijania umiejętności samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy;
Historia	<ul style="list-style-type: none"> – - poznaje historię i tradycje swojej okolicy i ludzi dla niej szczególnie zasłużonych; zna lokalne zabytki i opisuje ich dzieje;
Muzyka	<ul style="list-style-type: none"> – poznaje i popularyzuje przykłady muzycznej twórczości ludowej, obrzędy, zwyczaje, tradycje swojego regionu; – zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki i współczesnej kultury muzycznej oraz wartościowej muzyki popularnej; – zna i wymienia instytucje upowszechniające kulturę muzyczną we własnym regionie, kraju i na świecie oraz ich działalność, a także śledzi wydarzenia artystyczne; – uczestniczy w tworzeniu artystycznych projektów edukacyjnych o charakterze interdyscyplinarnym (również z wykorzystaniem technologii informacyjnej); – angażuje się w kreowanie kultury artystycznej swojej szkoły i najbliższego środowiska; – uczestniczy realnie lub wirtualnie w różnorodnych wydarzeniach muzycznych; – stosuje zasady wynikające ze świadomego korzystania i uczestniczenia – w dorobku kultury muzycznej: odpowiednie zachowanie podczas koncertu, przedstawienia operowego itp., tolerancja dla preferencji muzycznych innych osób oraz szacunek dla twórców i wykonawców;
Plastyka	<ul style="list-style-type: none"> – zna dziedzictwo kulturowe najbliższego otoczenia, wymienia zabytki i dzieła architektury (historycznej i współczesnej); – zapoznaje się z twórczością artystów w obrębie „małej ojczyzny”;
WOS	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia, że konflikt w grupie może wynikać z różnych przyczyn (sprzeczne interesy, inne cele); przedstawia sposoby rozwiązywania konfliktów oraz analizuje ich zalety i wady; – podaje cnoty obywatelskie (odpowiedzialność, troska o dobro wspólne, aktywność, przedsiębiorczość, solidarność, roztropność, tolerancja, odwaga cywilna); wykazuje, odwołując się do działań

	<p>wybitnych Polaków, znaczenie ich urzeczywistnienia dla pożytku publicznego;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia mieszkające w Polsce mniejszości narodowe i etniczne, grupę posługującą się językiem regionalnym oraz grupy migrantów (w tym uchodźców) i lokalizuje miejsca ich zwartego zamieszkiwania; przedstawia - za Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej - prawa przysługujące etnicznym grupom mniejszościowym; - uzasadnia, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe (regionalną, narodową/etniczną, państwową/obywatelską, europejską); rozpoznaje przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu, oraz uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się tym zjawiskom; - planuje dalszą edukację, uwzględniając własne zainteresowania, zdolności i umiejętności oraz rady innych osób i sytuację na rynku pracy;
Przyroda	<ul style="list-style-type: none"> - kształtuje postawy związane z tożsamością kulturową regionu;
Geografia	<ul style="list-style-type: none"> - łączy racjonalność naukową z refleksją nad pięknem i harmonią świata przyrody oraz dziedzictwem kulturowym ludzkości; - przyjmuje postawy szacunku do środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz rozumienie potrzeby racjonalnego w nim gospodarowania; - rozwija w sobie poczucie tożsamości oraz wykazywanie postawy patriotycznej, wspólnotowej i obywatelskiej; - ma poczucie dumy z piękna ojczystej przyrody i dorobku narodu (różnych obiektów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego własnego regionu - i Polski, krajobrazów Polski, walorów przyrodniczych, kulturowych, turystycznych oraz sukcesów polskich przedsiębiorstw na arenie międzynarodowej); - kształtuje pozytywne - emocjonalne i duchowe - więzi z najbliższym otoczeniem, krajem ojczystym, a także z całą planetą Ziemią; - rozwija postawy współodpowiedzialności za stan środowiska geograficznego, kształtowanie ładu przestrzennego oraz przyszłego rozwoju społeczno- kulturowego i gospodarczego „małej ojczyzny”, własnego regionu i Polski; - przełamuje stereotypy i kształtuje postawy szacunku, zrozumienia, akceptacji i poszanowania innych kultur przy jednoczesnym zachowaniu poczucia wartości dziedzictwa kulturowego własnego narodu i własnej tożsamości;
Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje kwestie etyczne związane z wykorzystaniem komputerów i sieci komputerowych, takie jak: bezpieczeństwo, cyfrowa tożsamość, prywatność, własność intelektualna, równy dostęp do informacji i dzielenie się informacją; - postępuje etycznie w pracy z informacjami;
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> - jest odpowiedzialny za własny rozwój i samowychowanie;

Bezpieczeństwo - profilaktyka zachowań ryzykownych (problemowych)

Edukacja wczesnoszkolna	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, iż wszyscy ludzie posiadają prawa i obowiązki, wymienia własne prawa i obowiązki, przestrzega ich i stosuje je w codziennym życiu; - rozróżnia podstawowe znaki drogowe, stosuje przepisy bezpieczeństwa
-------------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> – w ruchu drogowym i miejscach publicznych; przestrzega zasad zachowania się środkach publicznego transportu zbiorowego; – stosuje się do zasad bezpieczeństwa w szkole, odnajduje drogę ewakuacyjną, rozpoznaje znaki i symbole informujące o różnych rodzajach niebezpieczeństw oraz zachowuje się zgodnie z informacją w nich zawartą; stosuje zasady bezpiecznej zabawy w różnych warunkach i porach roku; – ma świadomość istnienia zagrożeń ze środowiska naturalnego, np. nagła zmiana pogody, huragan, ulewne deszcze, burza, susza oraz ich następstwa: powódź, pożar, piorun; określa odpowiednie sposoby zachowania się człowieka w takich sytuacjach; – stosuje zasady bezpieczeństwa podczas korzystania z urządzeń cyfrowych, rozumie i respektuje ograniczenia związane z czasem pracy z takimi urządzeniami, oraz stosuje zasady netykiety; – rozróżnia pożądane i niepożądane zachowania innych osób (również uczniów) korzystających z technologii, zwłaszcza w sieci Internet;
Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia pozytywne i negatywne zachowania innych osób (również uczniów) korzystających z technologii, w tym zwłaszcza w sieci Internet; – przestrzega ogólnie przyjęte zasady związane z bezpieczeństwem w Internecie;
Wychowanie fizyczne	<ul style="list-style-type: none"> – omawia zasady bezpiecznego zachowania się nad wodą i w górach w różnych porach roku; – omawia konsekwencje zdrowotne stosowania używek w odniesieniu do podejmowania aktywności fizycznej; – wymienia zasady bezpiecznego korzystania ze sprzętu sportowego; – wymienia najczęstsze przyczyny oraz okoliczności wypadków i urazów w czasie zajęć ruchowych, omawia sposoby zapobiegania im; – wskazuje zagrożenia związane z uprawianiem niektórych dyscyplin sportu;
WOS	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje zachowania związane z przemocą fizyczną i psychiczną, w tym werbalną, wobec siebie i innych; wymienia osoby i instytucje, które należy powiadomić w takich sytuacjach; – przedstawia korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z zasobów Internetu; rozpoznaje przemoc w cyberprzestrzeni i wyjaśnia, jak należy na nią reagować; – wyjaśnia, na jakich zasadach nieletni odpowiadają za popełnienie wykroczeń i przestępstw; – przedstawia uprawnienia policjantów i funkcjonariuszy innych służb porządkowych oraz swoje prawa w kontakcie z tymi służbami;
Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> – posługuje się technologią zgodnie z przyjętymi zasadami i prawem; przestrzega zasad bezpieczeństwa i higieny pracy; – uznaje i respektuje prawo do prywatności danych i informacji oraz prawo do własności intelektualnej; – wymienia zagrożenia związane z powszechnym dostępem do technologii oraz do informacji i opisuje metody wystrzegania się ich; – stosuje profilaktykę antywirusową i potrafi zabezpieczyć przed zagrożeniem komputer wraz z zawartymi w nim informacjami; – ocenia krytycznie informacje i ich źródła, w szczególności w sieci, pod względem rzetelności i wiarygodności w odniesieniu do rzeczywistych sytuacji, docenia znaczenie otwartych zasobów w sieci i korzysta z nich;
Technika	<ul style="list-style-type: none"> – przewiduje zagrożenia płynące z niewłaściwego użytkowania sprzętu technicznego;

	<ul style="list-style-type: none">– analizuje sytuacje zagrażające zdrowiu i życiu podczas pracy z narzędziami i urządzeniami (procedura postępowania podczas wypadku przy pracy; umiejętność udzielenia pierwszej pomocy przedmedycznej w typowych sytuacjach zagrożenia);
Edukacja dla bezpieczeństwa	<ul style="list-style-type: none">– wymienia przykłady nadzwyczajnych zagrożeń (pochodzenia naturalnego i wywołane przez człowieka);– wymienia zasady ostrzegania ludności o zagrożeniach; rozróżnia poszczególne sygnały alarmowe i środki alarmowe; omawia zasady właściwego zachowania się w razie uruchomienia sygnałów alarmowych;
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none">– - świadomie i odpowiedzialnie korzysta ze środków społecznego przekazu, w tym z Internetu, dokonując wyboru określonych treści i limitując czas im poświęcany;